

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

24. oktoober 2024*

Eelotsusetaotlus – Intellektuaal- ja tööstusomand – Autoriõigus – Direktiiv 2001/29/EÜ – Artiklid 2–4 – Ainuõigused – Selliste tarbekunstiesemete kaitsmine autoriõigusega, mille päritoluriik ei ole liikmesriik – Berni konventsioon – Artikli 2 lõige 7 – Materiaalõigusliku vastastikkuse tingimus – Pädevuse jagunemine Euroopa Liidu ja liikmesriikide vahel – Materiaalõigusliku vastastikkuse tingimuse kohaldamine liikmesriikide poolt – ELTL artikli 351 esimene lõik

Kohtuasjas C-227/23,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Hoge Raad der Nederlandeni (Madalmaade kõrgeim kohus) 31. märtsi 2023. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 11. aprillil 2023, menetluses

Kwantum Nederland BV,

Kwantum België BV

versus

Vitra Collections AG,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: Euroopa Kohtu asepresident T. von Danwitz esimese koja presidendi ülesannetes, kohtunikud A. Arabadjiev ja I. Ziemele (ettekandja),

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: ametnik C. Di Bella,

arvestades kirjalikku menetlust ja 20. märtsi 2024. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Kwantum Nederland BV ja Kwantum België BV, esindajad: *advocaten* C. Garnitsch, R. Rijks ja M. van Gerwen,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

- Vitra Collections AG, esindajad: *advocaten* A. Klos ja A. Ringnalda ja ning *Rechtsanwalt* M. A. Ritscher,
- Madalmaade valitsus, esindajad: E. M. M. Besselink ja M. K. Bulterman,
- Belgia valitsus, esindajad: P. Cottin ja A. Van Baelen, keda abistas *avocat* A. Strowel,
- Prantsuse valitsus, esindajad: R. Bénard ja E. Timmermans,
- Euroopa Komisjon, esindajad: M. Afonso, O. Glinicka, P.-J. Loewenthal ja J. Samnadda,

olles 5. septembri 2024. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas (EÜT 2001, L 167, lk 10; ELT eriväljaanne 17/01, lk 230) artikleid 2–4 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 17 lõiget 2 ja artikli 52 lõiget 1, arvestades Bernis 9. septembril 1886 allkirjastatud kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsiooni (Pariisi 24. juuli 1971. aasta akt) (28. septembri 1979. aasta muudatusest tulenevas redaktsioonis) (edaspidi „Berni konventsioon“) artikli 2 lõiget 7 ning ELTL artikli 351 esimest lõiku.
- 2 Taotlus on esitatud kohtuvaidluses, milles Šveitsi õiguse alusel asutatud äriühing Vitra Collections AG (edaspidi „Vitra“) vaidleb äriühingutega Kwantum Nederland BV ja Kwantum België BV (edaspidi koos „Kwantum“), kes peavad Madalmaades ja Belgias sisustuskaupu, eelkõige mööblit müüvate kaupluste ketti, selle üle, et viimased on turustanud tooli, mis Vitra sõnul rikub talle kuuluvaid autoriõigusi.

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline õigus

Berni konventsioon

- 3 Berni konventsiooni artikli 2 lõikes 7 on sätestatud:

„Vastavuses käesoleva konventsiooni 7. artikli 4. lõike sätetega, määrab [selle konventsiooniga loodud] liitu kuuluvate riikide seadusandlus kindlaks oma seaduste kohaldamise ulatuse kujutava kunsti teostele ja tööstusnäidistele ning mudelitele, aga samuti tingimused, mille kohaselt neid teoseid, näidiseid ja mudeleid kaitstakse. Teostel, mida nende päritolumaal kaitstakse ainult kui näidiseid ja mudeleid, on [selle konventsiooniga loodud] liitu kuulavas teises riigis õigus ainuüksi sellisele erikaitsele, mis on tagatud selles riigis näidistele ja mudelitele; kui aga nimetatud riigis selline erikaitse puudub, kaitstakse neid teoseid kui kunstiteoseid.“ [Mõiste „kujutava kunsti teosed“ asemel on edaspidi kasutatud täpsemat vastet „tarbekunstiteosed“.]

4 Konventsiooni artikli 5 lõikes 1 on ette nähtud:

„Teose päritolumaast erinevates [selle konventsiooniga loodud] iitu kuuluvates riikides on autoritel käesoleva konventsiooni kohaselt kaitstavate teoste osas õigused, mis nende riikide vastavad seadused annavad praegu või tulevikus oma kodanikele, samuti ka käesoleva konventsiooniga spetsiaalselt tagatud õigused.“

5 Konventsiooni artikli 7 lõige 8 on sõnastatud järgmiselt:

„Igal juhul reguleerib kaitse kestvuse tähtaega selle riigi seadusandlus, kus kaitset nõutakse; kuid see tähtaeg ei pea ületama teose päritolumaal fikseeritud tähtaega, kui antud riigi seadusandlus ei sätesta teisiti.“

6 Konventsiooni artikli 14ter lõikes 2 on ette nähtud:

„Eelmises lõikes sätestatud kaitset saab [selle konventsiooniga loodud] iitu kuuluvas riigis nõuda vaid siis, kui seadusandlus riigis, kuhu autor kuulub, seda lubab, ja sel määral, kuivõrd seda lubab riik, kus kaitset nõutakse.“

7 Berni konventsiooni artikkel 19 näeb ette:

„Käesoleva konventsiooni sätted ei välista võimalust nõuda mis tahes ulatuslikuma kaitse andmist, mida võidakse kehtestada [selle konventsiooniga loodud] iitu kuuluva riigi seadusandlusega.“

TRIPS-leping

8 Intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide leping (edaspidi „TRIPS-leping“), mis sisaldub Marrakechis 15. aprillil 1994 allkirjastatud ning nõukogu 22. detsembri 1994. aasta otsusega 94/800/EÜ, mis käsitleb Euroopa Ühenduse nimel sõlmitavaid tema pädevusse kuuluvaid küsimusi puudutavaid kokkuleppeid, mis saavutati mitmepoolsete kaubanduslääbirääkimiste Uruguay voorus (1986–1994) (EÜT 1994, L 336, lk 1; ELT eriväljaanne 11/21, lk 80), heaks kiidetud Maailma Kaubandusorganisatsiooni asutamislepingu 1 C lisas, näeb artiklis 3 „Võrdne kohtlemine“ ette:

„1. Iga liige tagab teiste liikmete kodanikele intellektuaalomandi kaitsel režiimi, mis ei ole vähem soodne kui tema kodanikele tagatu, välja arvatud erandid, mis on juba sätestatud vastavalt Pariisi konventsioonis (1967), Berni konventsioonis (1971), Rooma konventsioonis ja mikrolülituse käsitlevas intellektuaalomandi lepingus. Teoste esitajate, fonogrammitootjate ning ringhäälinguorganisatsioonide puhul kehtib see kohustus ainult nende õiguste suhtes, mis on sätestatud käesolevas lepingus. Kõik liikmed, kes kasutavad võimalusi, mis on sätestatud Berni konventsiooni artiklis 6 ja Rooma konventsiooni artikli 16 lõike 1 punktis b, teavitavad sellest TRIPSi nõukogu nendes sätetes ettenähtud korras.

2. Liikmed võivad lõikes 1 lubatud erandeid kasutada seoses kohtuliku või haldusmenetlusega, kaasa arvatud teenindusaadressi või voliniku määramine liikme jurisdiktsiooni piires, üksnes juhul, kui sellised erandid on vajalikud vastavuse tagamiseks käesoleva lepingu sätetega kooskõlas olevate seaduste ja määrustega, mis pole vastuolus ja kui niisugust menetlust ei rakendata viisil, et see oleks kaubanduse varjatud piirang.“

- 9 TRIPS-lepingu artikli 9 „Suhe Berni konventsiooniga“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Liikmed järgivad Berni konventsiooni (1971) artikleid 1–21 ja selle lisa. Liikmetel ei ole siiski käesoleva lepingu põhjal õigusi ega kohustusi konventsiooni artikli 6*bis* alusel tagatavate või sellest tulenevate õiguste suhtes.“

Autoriõiguse leping

- 10 Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni (WIPO) autoriõiguse leping (edaspidi „autoriõiguse leping“), mis sõlmiti Genfis 20. detsembril 1996, kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu 16. märtsi 2000. aasta otsusega 2000/278/EÜ (ELT 2000, L 89, lk 6; ELT eriväljaanne 11/33, lk 208).
- 11 Autoriõiguse lepingu artikli 1 „Suhe Berni konventsiooniga“ lõige 4 on sõnastatud järgmiselt:
„Lepinguosalised järgivad Berni konventsiooni [...] artikleid 1–21 [ja selle lisa].“ [Täpsustatud tõlge.]

Liidu õigus

Direktiiv 2001/29

- 12 Direktiivi 2001/29 põhjendustes 6, 9 ja 15 on märgitud:
- „(6) Ühenduse tasandil pole ühtlustamist toimunud, seepärast võivad siseriiklikul tasandil võetavad seadusandlikud meetmed, mida on mitmes liikmesriigis tehnoloogilistele väljakutsetele vastamiseks juba võetud, kaasa tuua erinevusi kaitse osas ning seega ka piirata intellektuaalomandit sisaldavate või sellel põhinevate teenuste ja toodete vaba liikumist, mis viivad siseturu killustumise ja õigusliku järjepidevusetuseni. [...].
- [...]
- (9) Autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste ühtlustamise aluseks peab olema kõrgetasemeline kaitse, sest nimetatud õigused on olulised intellektuaalse loomingu seisukohalt. Nende kaitse aitab tagada loovuse säilimise ja arengu autorite, esitajate, tootjate, tarbijate, kultuuri, tööstuse ja laiema üldsuse huvides. Intellektuaalomand on seetõttu tunnistatud omandi lahutamatuks osaks.
- [...]
- (15) [WIPO] egiidi all 1996. aasta detsembris peetud diplomaatiline konverents lõppes kahe uue lepingu, [autoriõiguse lepingu] ning [20. detsembril 1996 Genfis sõlmitud ja Euroopa Ühenduse nimel otsusega 2000/278 heaks kiidetud] WIPO esituse ja fonogramide lepingu vastuvõtmisega, mis käsitlevad vastavalt autorite ning esitajate ja fonogrammitootjate kaitset. [...] Ka käesoleva direktiivi eesmärk on täita mitmeid uusi rahvusvahelisi kohustusi.“
- 13 Direktiivi 2001/29 artikli 1 „Reguleerimisala“ lõikes 1 on sätestatud:
- „Käesolev direktiiv käsitleb autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste õiguskaitset siseturu piires, rõhutades eelkõige infoühiskonna aspekti.“

- 14 Direktiivi artiklis 2 „Reprodutseerimisõigus“ on ette nähtud:

„Liikmesriigid näevad ette, et ainuõigus lubada või keelata otsest või kaudset ajutist või alalist reprodutseerimist mis tahes viisil või vormis, osaliselt või täielikult, on:

a) autoritel nende teoste osas;

[...]“.

- 15 Direktiivi artikli 3 „Õigus teoseid üldsusele edastada ja muid objekte üldsusele kättesaadavaks teha“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid näevad ette, et autoritel on ainuõigus lubada või keelata oma teoste edastamist üldsusele kaabel- või kaablita sidevahendite kaudu, sh nende teoste sellisel viisil kättesaadavaks tegemist, et isik pääseb neile ligi enda valitud kohas ja enda valitud ajal.“

- 16 Direktiivi artikli 4 „Levitamisõigus“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid näevad ette, et autoritel on ainuõigus lubada või keelata oma teoste originaalide ja koopiate levitamist üldsusele müümise teel või muul viisil.“

- 17 Direktiivi 2001/29 artikkel 5 loetleb juhtumid, mille korral on liikmesriikidel võimalus näha ette erandid ja piirangud selle direktiivi artiklites 2–4 ette nähtud ainuõigustest.

- 18 Direktiivi artikli 10 „Ajaline kohaldamine“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Käesolevat direktiivi kohaldatakse kõikide selles direktiivis nimetatud teoste ja muude objektide suhtes, mis on 22. detsembri 2002. aasta seisuga kaitstud liikmesriikide autoriõigust ja sellega kaasnevaid õigusi käsitlevate õigusaktidega või mis vastavad käesoleva direktiivi või artikli 1 lõikes 2 nimetatud sätete kohastele kaitse kriteeriumidele.“

Direktiiv 2001/84/EÜ

- 19 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. septembri 2001. aasta direktiivi 2001/84/EÜ algupärase kunstiteose autori õiguse kohta saada hüvitist edasimüügi korral (EÜT 2001, L 272, lk 32; ELT eriväljaanne 17/01, lk 240) artikli 7 „Kolmandate riikide kodanikud, kellel on õigus saada autoritasu“ lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid sätestavad, et kolmandate riikide kodanikel ning kui artikli 8 lõikest 2 ei tulene teisiti, nende pärijatel on käesoleva direktiivi ja asjaomase liikmesriigi õigusaktide kohane edasimüügiõigus üksnes juhul, kui riik, mille kodanik autor või tema pärija on, näeb edasimüügi puhul ette kaitse liikmesriikide autoritele ja nende pärijatele.“

Direktiiv 2006/116/EÜ

- 20 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiivi 2006/116/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitse tähtaja kohta (ELT 2006, L 372, lk 12) artikli 7 „Kaitse kolmandate riikide puhul“ lõikes 1 on sätestatud:

„Kui teose päritoluriik Berni konventsiooni tähenduses on kolmas riik ja teose autor ei ole ühenduse kodanik, aegub liikmesriikides tagatava kaitse tähtaeg teose päritoluriigis tagatava kaitse aegumise kuupäeval, kuid see tähtaeg ei või olla pikem kui sätestatud artiklis 1.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 21 Vitra toodab disainmööblit, sealhulgas toole, mille disainis Ameerika Ühendriikide kodanikest abielupaar, nüüdseks surnud Charles ja Ray Eames, ning omab nende toolide intellektuaalomandi õigusi.
- 22 Üks Vitra toodetavatest toolidest on Dining Sidechair Wood (edaspidi „DSW tool“), mille abielupaar disainis New Yorgi (Ameerika Ühendriigid) Museum of Modern Artis 1948. aastal korraldatud mööblidisaini konkursi jaoks ja mis on muuseumi väljapaneku hulgas alates 1950. aastast.
- 23 Kwantum peab Madalmaades ja Belgias sisustuskaupu, eelkõige siseruumide mööblit müüvate kaupluste ketti.
- 24 Vitra tuvastas 2014. aastal, et Kwantum on müünud ja reklaaminud tooli nime all Paris, rikkudes sellega Vitra väitel viimase autoriõigust DSW toolile.
- 25 Rechtbank Den Haag (Haagi esimese astme kohus, Madalmaad), kelle poole Vitra pöördus, otsustas, et Kwantum ei riku Vitra autoriõigust Madalmaades ja Belgias ega tegutse Pariisi tooli turustamisel ebaseaduslikult. Seetõttu jättis ta Vitra nõuded rahuldamata ja rahuldaski suures osas Kwantumi nõuded.
- 26 Gerechtshof Den Haag (Haagi apellatsioonikohus, Madalmaad) tühistas selle kohtuotsuse, leides, et Pariisi tooli turustamisega rikkus Kwantum Madalmaades ja Belgias Vitra autoriõigust DSW toolile.
- 27 Hoge Raad der Nederlanden (Madalmaade kõrgeim kohus), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus, kellele esitati kassatsioonkaebus, leiab, et vaidlus puudutab Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 teise lause kohaldatavust ja ulatust, mis näeb päritoluriigis üksnes disainilahendustena kaitstavate teoste suhtes ette, et mõnes teises selle konventsiooniga loodud liidu riigis võib taotleda ainult sellist erikaitset, mis on selles riigis tagatud disainilahendustele, kehtestades seega materiaalõigusliku vastastikkuse tingimuse.
- 28 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib selle kohta esiteks, et kuigi Euroopa Liit ei ole Berni konventsiooni osaline, on ta rahvusvaheliste lepingutega võtnud endale kohustuse järgida selle konventsiooni artikleid 1–21. Lisaks ei sisalda liidu õigus ühtegi sätet konventsiooni artikli 2 lõike 7 teises lauses ette nähtud materiaalõigusliku vastastikkuse tingimuse kohta, mistõttu tekib küsimus, kas liikmesriigid võivad ise kindlaks teha, kas nad jätavad selle tingimuse kohaldamata teose suhtes, mille päritoluriik on kolmas riik ja mille autor on kolmanda riigi kodanik, või mitte.

- 29 Teiseks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et autoriõigus tarbekunstiteosele on lahutamatu osa harta artikli 17 lõikega 2 tagatud õigusest intellektuaalomandi kaitsele. Ta leiab, et 8. septembri 2020. aasta kohtuotsuses Recorded Artists Actors Performers (C-265/19, EU:C:2020:677), milles Euroopa Kohus tõlgendas WIPO esituste ja fonogrammide lepingu sätet, mille osaline liit on, jäi lahtiseks küsimus, kas liidu õigus ning eelkõige harta artikli 52 lõige 1 nõuab, et tarbekunstiteose autoriõiguse teostamise piiramiseks Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 teises lauses sätestatud materiaalõigusliku vastastikkuse tingimusega peab see piirang olema ette nähtud seadusega, st selge ja täpse õigusnormiga. Nimetatud kohtuotsusest võib selle kohta järeldada, et üksnes liidu seadusandja, mitte aga liikmesriikide seadusandjate ülesanne on kindlaks teha, kas liidus võib autoriõigust tarbekunstiteosele piirata Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 kohaldamisega tarbekunstiteose suhtes, mis on pärit kolmandast riigist ja mille autor ei ole liidu liikmesriigi kodanik, ning kui see on nii, siis selle piirangu selgelt ja täpselt määratleda. Samas liidu seadusandja ei ole kehtiva liidu õiguse kohaselt sellist piirangut ette näinud.
- 30 Kolmandaks väitis Kwantum eelotsusetaotluse esitanud kohtus, et Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 teises lauses sätestatud materiaalõigusliku vastastikkuse tingimus kuulub ELTL artikli 351 esimese lõigu kohaldamisalasse. Tuleb aga kindlaks teha, mil määral võib see säte mõjutada artikli 2 lõike 7 teise lause kohaldamist Belgia Kuningriiki puudutavate nõuete suhtes.
- 31 Neil asjaoludel otsustas Hoge Raad der Nederlanden (Madalmaade kõrgeim kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas käesolevas kohtuasjas kõne all olev olukord kuulub liidu õiguse materiaalsesse kohaldamisalasse?

Juhul kui sellele küsimusele tuleb vastata jaatavalt, esitatakse lisaks järgmised küsimused.

2. Kas seetõttu, et harta artikli 17 lõikes 2 sätestatud intellektuaalomandi kaitse hõlmab ka autoriõigust tarbekunstiteosele, tuleneb liidu õigusest, eelkõige harta artikli 52 lõikest 1, et tarbekunstiteosega seotud autoriõiguse ([direktiivi 2001/29] tähenduses) teostamise piiramiseks võib kaitse materiaalõigusliku vastastikkuse tingimust Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 alusel kohaldada vaid juhul, kui piirang on ette nähtud seadusega?
3. Kas [direktiivi 2001/29] artikleid 2–4 ning harta artikli 17 lõiget 2 ja artikli 52 lõiget 1 tuleb Berni konventsiooni artikli 2 lõiget 7 arvestades tõlgendada nii, et üksnes liidu seadusandja (mitte liikmesriikide seadusandjate) pädevuses on kindlaks määrata, kas kaitse materiaalõigusliku vastastikkuse tingimust Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 alusel võib liidus kohaldada autoriõiguse ([direktiivi 2001/29] tähenduses) teostamise piiramiseks tarbekunstiteose puhul, mille päritoluriik Berni konventsiooni tähenduses on kolmas riik ja mille autor ei ole liidu liikmesriigi kodanik, ning kui see on nii, siis kas see piirang tuleb määratleda selgelt ja täpselt [...]?
4. Kas [direktiivi 2001/29] artikleid 2–4 tuleb harta artikli 17 lõiget 2 ja artikli 52 lõiget 1 arvestades tõlgendada nii, et kui liidu seadusandja ei ole ette näinud, et tarbekunstiteosega seotud autoriõiguse ([direktiivi 2001/29] tähenduses) teostamise piiramiseks võib kohaldada kaitse materiaalõigusliku vastastikkuse tingimust Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 alusel, ei või [...] liikmesriigid kohaldada kõnealust tingimust tarbekunstiteose suhtes, mille päritoluriik Berni konventsiooni tähenduses on kolmas riik ja mille autor ei ole liikmesriigi kodanik?

5. Kas põhikohtuasja asjaoludel ja arvestades Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 (st sellele eelnenud sätte) jõustumise kuupäeva, on Belgia Kuningriigi puhul ELTL artikli 351 esimese lõigu tingimused täidetud, millest tulenevalt võib see liikmesriik kohaldada kaitse materiaalõigusliku vastastikkuse tingimust Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 alusel, võttes arvesse asjaolu, et käsitletavas küsimuses ühines päritoluriik Berni konventsiooniga 1. mail 1989?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Vastuvõetavus

32. Esimesena tuleb märkida, et Kwantum väidab, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole selgitanud, kuidas kuulub „käesolevas kohtuasjas kõne all olev olukord“ – väljend, mida nimetatud kohus kasutab oma esimeses küsimuses ilma seda määratlemata – liidu õiguse esemelisse kohaldamisalasse, ning et eelotsusetaotlus ei ole põhikohtuasjas otsuse tegemiseks vajalik, mistõttu on esitatud küsimused hüpoteetilised.
33. Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud menetlus Euroopa Kohtu ja riigisiseste kohtute koostöö vahend, mille abil annab Euroopa Kohus riigisisestele kohtutele liidu õiguse tõlgendusi, mida riigisisest kohtud vajavad nende menetluses olevate vaidluste lahendamiseks (27. aprilli 2023. aasta kohtuotsus Castorama Polska ja Knor, C-628/21, EU:C:2023:342, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).
34. Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et selles menetluses on üksnes põhikohtuasja menetleval ja selles tehtava lahendi eest vastutaval liikmesriigi kohtul õigus konkreetse kohtuasja eripärasid arvesse võttes hinnata nii eelotsuse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Kui küsimused on esitatud liidu õiguse tõlgendamise kohta, on Euroopa Kohus seega üldjuhul kohustatud otsuse tegema. Sellest järeldub, et eeldatakse, et liidu õigust puudutavad küsimused on asjakohased. Euroopa Kohus võib liikmesriigi kohtu esitatud eelotsusetaotlusele vastamisest keelduda vaid siis, kui on ilmne, et taotletav liidu õiguse tõlgendus ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja tegelike asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (27. aprilli 2023. aasta kohtuotsus Castorama Polska ja Knor, C-628/21, EU:C:2023:342, punkt 26 ning seal viidatud kohtupraktika).
35. Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb samuti, et liikmesriigi kohtule tarviliku liidu õiguse tõlgenduseni jõudmiseks on vaja, et asjaomane kohus määraks kindlaks esitatud küsimuste faktilise ja õigusliku raamistiku või vähemalt selgitaks küsimuste aluseks olevaid faktilisi eeldusi. Lisaks peavad eelotsusetaotluses olema välja toodud täpsed põhjused, miks liikmesriigi kohtul on liidu õiguse tõlgendamise küsimus tekkinud ja miks ta on pidanud vajalikuks esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse (27. aprilli 2023. aasta kohtuotsus Castorama Polska ja Knor, C-628/21, EU:C:2023:342, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).
36. Käesoleval juhul nähtub käesoleva kohtuotsuse punktides 28–30 esitatud kaalutlustest, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on selgelt kirjeldanud põhikohtuasja õiguslikku ja faktilist konteksti ning esimese eelotsuse küsimuse eesmärk on konkreetselt kindlaks teha, kas põhikohtuasi kuulub liidu õiguse esemelisse kohaldamisalasse. Lisaks nähtub samadest punktidest, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on õiguslikult piisavalt selgitanud põhjusi, miks tal tekkisid küsimused teatavate sätete tõlgendamise kohta, mida ta peab oma otsuse tegemiseks

vajalikuks, mistõttu ei saa asuda seisukohale, et taotletud tõlgendusel puudub igasugune seos põhikohtuasja esemega või et tõstatatud probleem on hüpoteetiline. Neil asjaoludel ei saa käesoleva kohtuotsuse punktis 34 mainitud asjakohasuse eeldust kahtluse alla seada.

- 37 Teisena väidavad Kwantum ja Madalmaade valitsus oma kirjalikes seisukohtades, et küsimused, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus peab põhikohtuasjas lahendama, puudutavad üksnes Berni konventsiooni artikli 2 lõiget 7 ja artikli 5 lõiget 1, mistõttu ei ole Euroopa Kohtule vaja tõlgendada ühtegi liidu õiguse sätet.
- 38 Sellise argumendiga, mis sisuliselt puudutab esitatud küsimuste vajalikkust põhikohtuasja vaidluse lahendamiseks, ei saa nõustuda. Nagu nähtub eelotsusetaotlusest, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult, kas liidu õigusega, eelkõige direktiiviga 2001/29, tõlgendatuna harta asjakohaste sätete ning ELTL artikli 351 alusel, on vastuolus see, kui liikmesriigi kohus kohaldab põhikohtuasjas Berni konventsiooni artikli 2 lõiget 7.
- 39 Selle küsimuse puhul on aga tegemist esitatud küsimuste sisuga.
- 40 Lisaks, nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus õigesti märkis, on liit – olgugi et ta ei ole Berni konventsiooni osaline – kohustatud järgima selle konventsiooni artikleid 1–21, esiteks vastavalt autoriõiguse lepingu – mille osaline liit on – artikli 1 lõikele 4 (13. novembri 2018. aasta kohtuotsus Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, punkt 38, ja 12. septembri 2019. aasta kohtuotsus Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika) ja teiseks vastavalt TRIPS-lepingu artiklile 9, mistõttu on sellel konventsioonil liidus kaudne mõju (vt selle kohta 15. märtsi 2012. aasta kohtuotsus SCF, C-135/10, EU:C:2012:140, punkt 50, ja 18. novembri 2020. aasta kohtuotsus Atresmedia Corporación de Medios de Comunicación, C-147/19, EU:C:2020:935, punkt 36) ning Euroopa Kohtul võib olla tarvis neid sätteid tõlgendada (vt selle kohta 16. juuli 2009. aasta kohtuotsus Infopaq International, C-5/08, EU:C:2009:465, punkt 34; 16. märtsi 2017. aasta kohtuotsus AKM, C-138/16, EU:C:2017:218, punktid 21 ja 44, ning 12. septembri 2019. aasta kohtuotsus Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, punkt 42).
- 41 Sellest tuleneb, et eelotsuse küsimused on vastuvõetavad.

Sisulised küsimused

Esimene küsimus

- 42 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas põhikohtuasjas kõne all olev olukord kuulub liidu õiguse esemelisse kohaldamisalasse.
- 43 Käesoleval juhul on selge, et põhikohtuasi puudutab Vitra poolt Madalmaade kohtule esitatud hagi, millega see äriühing nõuab Madalmaades ja Belgias autoriõiguse kaitset Ameerika Ühendriikide kodanike disainitud DSW toolile, mis on pärit sellest kolmandast riigist ning mille väidetavaid imitatsioone Kwantum turustas.
- 44 Sellega seoses tuleb meenutada, et nähtuvalt direktiivi 2001/29 artikli 1 lõikest 1 käsitleb see direktiiv autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste õiguskaitset siseturu piires.

- 45 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 31 ja 33 sisuliselt märkis, ei ole direktiivi kohaldamisala määratletud mitte teose päritoluriigi või autori kodakondsuse kriteeriumi alusel, vaid viitega siseturule, mis vastab aluslepingute territoriaalsele kohaldamisalale, mis on sätestatud ELL artiklis 52. Kui ELTL artiklist 355 ei tulene teisiti, hõlmab see kohaldamisala liikmesriikide territooriume (vt selle kohta 8. septembri 2020. aasta kohtuotsus Recorded Artists Actors Performers, C-265/19, EU:C:2020:677, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 46 Lisaks kohaldatakse direktiivi 2001/29 artikli 10 lõike 1 kohaselt selle direktiivi sätteid, millega ühtlustatakse autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavaid aspekte infoühiskonnas, kõikide selles direktiivis nimetatud teoste ja muude objektide suhtes, mis direktiivi ülevõtmiseks ette nähtud kuupäeval vastavad direktiivi sätete kohastele kaitse kriteeriumidele. Sellest järeldub, et see direktiiv võib olla põhikohtuasjas kohaldatav.
- 47 Täpsemalt on Euroopa Kohus juba otsustanud, et direktiivi 2001/29 artikli 2 punkt a ja artikli 3 lõige 1 määratlevad üheti mõistetaval viisil autoriõiguse omajatel liidus olevad ainuõigused oma teost reprodutseerida ja üldsusele edastada, kuna need sätted loovad ühtlustatud õigusraamistiku, mis tagab reprodutseerimisõiguse ja üldsusele edastamise õiguse kõrgetasemelise ja ühetaolise kaitse, ning kujutavad endast neis silmas peetud õiguste materiaalõigusliku sisu täieliku ühtlustamise meetmeid (vt selle kohta 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Funke Medien NRW, C-469/17, EU:C:2019:623, punktid 35–38). Lisaks, mis puudutab direktiivi 2001/29 artikli 4 lõiget 1, siis nähtub selle sõnastusest, et selles sättes on samuti üheti mõistetvalt määratletud selles sättes silmas peetud üldsusele levitamise ainuõigus, kusjuures see meede kujutab endast sarnaselt ülalmainitud sätetega selles sättes viidatud õiguse materiaalõigusliku sisu täieliku ühtlustamise meetet.
- 48 Seoses küsimusega, kas need sätted on kohaldatavad sellise tarbekunstieseme suhtes nagu põhikohtuasjas käsitletav DSW tool, tuleb lisada, et Euroopa Kohus on juba otsustanud, et sellise eseme saab kvalifitseerida teoseks direktiivi 2001/29 tähenduses, kui on täidetud kaks kumulatiivset tingimust. Esiteks peab see ese olema algupärane selles mõttes, et see on autori enese intellektuaalne looming. Teiseks saab teoseks direktiivi 2001/29 tähenduses kvalifitseerida üksnes elemendid, mis on sellise intellektuaalse loomingu väljendus (13. novembri 2018. aasta kohtuotsus Levola Hengelo, C-310/17, EU:C:2018:899, punktid 35–37 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 49 Kui tarbekunstiesemel on käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis nimetatud tunnused ja see kujutab endast seega teost, peab sellele laienema autoriõiguse kaitse vastavalt viidatud direktiivile (vt selle kohta 12. septembri 2019. aasta kohtuotsus Cofemel, C-683/17, EU:C:2019:721, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 50 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et kui direktiivis 2001/29 ette nähtud materiaalõiguslikud tingimused on täidetud ja eelkõige kui sellise tarbekunstieseme, nagu on vaidluse all põhikohtuasjas, saab kvalifitseerida teoseks selle direktiivi tähenduses, on selle direktiivi sätted kohaldatavad.
- 51 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et olukord, kus äriühing taotleb liikmesriigis turustatavale tarbekunstiesemele autoriõiguse kaitset, kuna selle eseme saab kvalifitseerida teoseks direktiivi 2001/29 tähenduses, kuulub liidu õiguse esemelisse kohaldamisalasse.

Teine kuni neljas küsimus

- 52 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelise koostöö raames Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldab viimasel tema menetluses oleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades peab Euroopa Kohus temale esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastama. Sellisel juhul on Euroopa Kohtu ülesanne tuletada liikmesriigi kohtu esitatud teabest ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest need liidu õigusnormid, mida on põhikohtuasja vaidluse eset silmas pidades vaja tõlgendada (30. aprilli 2024. aasta kohtuotsus M. N. (EncroChat), C-670/22, EU:C:2024:372, punkt 78 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 53 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 22 sisuliselt märkis, nähtub Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust, et põhikohtuasjas vaidluse all olev tegevus seisneb selles, et Kwantum turustab esemeid ehk tooli koopiaid, rikkudes Vitrale kuuluvat autoriõigust, mistõttu on asjakohased direktiivi 2001/29 artikli 2 punkt a ja artikli 4 lõige 1, mis annavad teose autorile ainuõigused seda teost reprodutseerida ja levitada. Toimikust ei ilmne seevastu, et selline tegevus võiks kujutada endast teose üldsusele edastamist selle direktiivi artikli 3 lõike 1 tähenduses.
- 54 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et teise kuni neljanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2001/29 artikli 2 punkti a ja artikli 4 lõiget 1 koostoimes harta artikli 17 lõikega 2 ja artikli 52 lõikega 1 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus see, kui liikmesriigid kohaldavad Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 teises lauses ette nähtud materiaalõigusliku vastastikkuse tingimust tarbekunstiteosele, mille päritoluriik on kolmas riik ja mille autor on kolmanda riigi kodanik.
- 55 Nendele küsimustele vastamiseks tuleb esiteks kindlaks teha, kas ülalmainitud sätted on kohaldatavad tarbekunstiteosele, mille päritoluriik on kolmas riik või mille autor on kolmanda riigi kodanik, ning kas teiseks on nende sätetega vastuolus Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 teises lauses ette nähtud materiaalõigusliku vastastikkuse tingimuse kohaldamine liikmesriigi õiguses.
- 56 Sissejuhatuseks tuleb meelde tuletada, et sellise liidu õigusnormi sõnastust, mis ei viita sõnaselgelt liikmesriikide õigusele õigusnormi tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks, tuleb tavaliselt kogu liidus tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt ning sellise tõlgenduse andmisel tuleb lisaks õigusnormi sõnastusele arvesse võtta selle konteksti ja selle õigusaktiga taotletavaid eesmärgi, mille osa see õigusnorm on (8. septembri 2020. aasta kohtuotsus Recorded Artists Actors Performers, C-265/19, EU:C:2020:677, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 57 Mis esimesena puudutab direktiivi 2001/29 artikli 2 punkti a ja artikli 4 lõike 1 sõnastust, siis tuleb märkida, et nende sätete kohaselt näevad liikmesriigid ette, et autoritel on ainuõigus esiteks lubada või keelata oma teoste otsest või kaudset ajutist või alalist reprodutseerimist mis tahes viisil või vormis, osaliselt või täielikult, ning teiseks nende teoste originaalide ja koopiate levitamist üldsusele müümise teel või muul viisil.
- 58 Sellega seoses tuleb tõdeda, et nendes sätetes ei ole sõnaselgelt täpsustatud, kas seal kasutatud mõiste „teos“ hõlmab tarbekunstiteost, mis on pärit kolmandast riigist, ega seda, kas mõiste „autor“ nende sätete tähenduses hõlmab sellise teose autorit, kes on kolmanda riigi kodanik.

- 59 Sellegipoolest on Euroopa Kohus juba otsustanud – nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktide 48 ja 49 –, et kui eseme saab kvalifitseerida teoseks direktiivi 2001/29 tähenduses, peab sellele laienema autoriõiguse kaitse vastavalt sellele direktiivile, kuna direktiivis ei ole lisaks ette nähtud ühtegi tingimust, mis puudutaks teose päritoluriiki või teose autori kodakondsust.
- 60 Mis teisena puudutab nende sätete konteksti, siis esiteks, arvestades käesoleva kohtuotsuse punktides 44 ja 45 märgitud, tuleb tõdeda, et määratledes direktiivi 2001/29 kohaldamisala territoriaalse kriteeriumi abil, võttis liidu seadusandja tingimata arvesse kõiki teoseid, mille kaitset taotletakse liidu territooriumil, sõltumata nende teoste päritoluriigist või autori kodakondsusest.
- 61 Teiseks tuleb märkida, et osa ühtlustatud autoriõigust käsitlevaid õigusakte näeb ette erikorra teostele, mille päritoluriik on Berni konventsiooni tähenduses kolmas riik ja mille autor ei ole liikmesriigi kodanik. Nõnda on direktiivis 2006/116 ja eelkõige selle artikli 7 lõikes 1 ette nähtud, et liikmesriikides tagatava autoriõiguste kaitse tähtaeg lõpeb teose päritoluriigis tagatava kaitse lõppemisel, kuid see tähtaeg ei või olla pikem kui direktiivis ette nähtud tähtaeg. Nagu Vitra rõhutab, oleks selline kord, mis puudutab konkreetset kolmandast riigist pärit autorite ja teoste autoriõiguslikku kaitset, aga kasutu, kui niisuguste teoste kaitse ei oleks tagatud direktiivi 2001/29 alusel.
- 62 Kolmandana, käesoleva kohtuotsuse punktis 60 esitatud tõlgendus on kooskõlas direktiivi 2001/29 eesmärkidega.
- 63 Siinkohal tuleb esiteks tõdeda, et nagu on märgitud direktiivi põhjenduses 6, on direktiivi eesmärk eelkõige vältida märgatavaid erinevusi kaitstes ja seega ka intellektuaalomandit sisaldavate või sellel põhinevate teenuste ja toodete vaba liikumise piiranguid, mis viivad siseturu killustumise ja õigusliku järjepidevusetuseni, kusjuures autoriõiguse ühtlustamise aluseks peab sama direktiivi põhjenduse 9 kohaselt olema kõrgetasemeline kaitse. Seda eesmärki rikutaks aga juhul, kui direktiiv 2001/29 reguleeriks liidus üksnes selliste teoste kaitset autoriõigusega, mis on pärit mõnest liikmesriigist või mille autor on liikmesriigi kodanik.
- 64 Teiseks, direktiivi 2001/29 põhjenduse 15 kohaselt on selle direktiivi eesmärk ka teatavate autoriõiguse lepingust tulenevate rahvusvaheliste kohustuste täitmine. Vastavalt TRIPS-lepingu artikli 9 lõikele 1 ja autoriõiguse lepingu artikli 1 lõikele 4 peab liit järgima nii Berni konventsiooni artikleid 1–21 – nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 40 – kui ka selle konventsiooni lisa. Konventsiooni artikli 5 lõikest 1 tuleneb aga, et autoritel on konventsiooni kohaselt kaitstavate teoste osas õigused, mille kõnealuse konventsiooniga loodud liidu teiste riikide kui teose päritoluriik – käesoleval juhul Ameerika Ühendriigid – vastavad seadused annavad praegu või tulevikus oma kodanikele.
- 65 Nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 30, oleks intellektuaalomandi valdkonnas direktiiviga 2001/29 rakendatud liidu rahvusvaheliste kohustustega vastuolus see, kui nimetatud direktiiv ühtlustaks autoriõiguse teoste osas, mille päritoluriik on mõni liikmesriik või mille autor on liikmesriigi kodanik, ja jäta kolmandatest riikidest pärit või kolmanda riigi kodanikust autori teostele kohaldatava õigusliku korra liikmesriikide riigisisese õiguse hooleks.
- 66 Seetõttu tuleb asuda seisukohale, et direktiivi 2001/29 artikli 2 punkt a ja artikli 4 lõige 1 on kohaldatavad tarbekunstiteostele, mis on pärit kolmandatest riikidest või mille autorid on kolmandate riikide kodanikud.

- 67 Mis puudutab küsimust, kas nende sätetega on vastuolus see, kui liikmesriigid kohaldavad oma riigisiseses õiguses Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 teises lauses ette nähtud materiaalõigusliku vastastikkuse tingimust tarbekunstiteose suhtes, mille päritoluriik on kolmas riik või mille autor on kolmanda riigi kodanik, siis on käesoleva kohtuotsuse punktis 57 meenutatud, et direktiivi 2001/29 artikli 2 punkti a ja artikli 4 lõike 1 kohaselt näevad liikmesriigid autoritele ette ainuõiguse lubada või keelata oma teoste reprodutseerimist ja üldsusele levitamist. Lisaks, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse eelmisest punktist, kohaldatakse neid sätteid tarbekunstiteostele, mis on pärit kolmandatest riikidest või mille autorid on kolmandate riikide kodanikud.
- 68 Esiteks ei oleks see, kui liikmesriik kohaldab seda materiaalõigusliku vastastikkuse tingimust, mitte ainult vastuolus nende sätete sõnastusega, nagu rõhutas kohtujurist oma ettepaneku punktis 53, vaid see seaks ka kahtluse alla selle direktiivi eesmärgi, milleks on autoriõiguse ühtlustamine siseturul. Kõnealuse tingimuse kohaldamine võiks nimelt kaasa tuua kolmandatest riikidest pärit tarbekunstiteoste erineva kohtlemise eri liikmesriikides vastavalt liikmesriigi ja kolmanda riigi kahepoolsetelt kohaldatavatele lepingusätetele.
- 69 Teiseks, kuna käesoleva kohtuotsuse punktis 66 viidatud intellektuaalomandi õigused on igal juhul kaitstud harta artikli 17 lõike 2 alusel, peavad kõik nende õiguste teostamise piirangud vastavalt harta artikli 52 lõikele 1 olema ette nähtud seadusega ning arvestama nimetatud õiguste ja vabaduste olemust.
- 70 Käesoleval juhul tuleb asuda seisukohale, et see, kui liikmesriik kohaldab Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 teises lauses ette nähtud materiaalõigusliku vastastikkuse tingimust, võib endast kujutada niisugust piirangut, kuna selline kohaldamine võib jätta nende õiguste võimaliku omaja ilma võimalusest kasutada ja teostada neid õigusi siseturu ühes osas, st selle liikmesriigi territooriumil, kes seda klauslit kohaldab.
- 71 Nagu nähtub harta artikli 52 lõikest 1, peab selline piirang olema ette nähtud seadusega.
- 72 Sellega seoses on Euroopa Kohus juba leidnud, et kui liidu õigusnorm ühtlustab autoriõiguse kaitse, siis on üksnes liidu seadusandja, mitte liikmesriikide seadusandjate pädevuses kindlaks määrata, kas liidus tuleb piirata selle õiguse andmist teoste puhul, mille päritoluriik on kolmas riik või mille autor on kolmanda riigi kodanik (vt selle kohta 8. septembri 2020. aasta kohtuotsus Recorded Artists Actors Performers, C-265/19, EU:C:2020:677, punkt 88).
- 73 Nimelt loetakse, et liidu seadusandja teostas direktiivi 2001/29 vastu võttes pädevust, mis selles valdkonnas kuulus varem liikmesriikidele. Seega tuleb selle direktiivi kohaldamisalas lugeda, et liit on asunud asjaomaste liikmesriikide asemele ning seetõttu ei ole viimastel enam pädevust Berni konventsiooni asjakohaseid sätteid rakendada (26. aprilli 2012. aasta kohtuotsus DR ja TV2 Danmark, C-510/10, EU:C:2012:244, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 74 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 40 sisuliselt märkis, ei sisalda käesoleval juhul liidu õiguse praeguses redaktsioonis ei direktiivi 2001/29 artikli 2 punkt a, artikli 4 lõige 1 ega ükski muu selle direktiivi säte niisugust piirangut, nagu on mainitud käesoleva kohtuotsuse punktis 70.

- 75 Lisaks on tõsi, et direktiivi 2001/29 eesmärk on ühtlustada vaid teatavad autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste aspektid, kuivõrd paljud selle direktiivi sätted annavad aimu liidu seadusandja tahtest jätta liikmesriikidele selle rakendamisel kaalutlusruum (29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Funke Medien NRW, C-469/17, EU:C:2019:623, punkt 34, ja 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Spiegel Online, C-516/17, EU:C:2019:625, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 76 Samas on Euroopa Kohus ka otsustanud, et loetelu eranditest ja piirangutest, mida direktiivi 2001/29 artikkel 5 selle direktiivi artiklites 2–4 ette nähtud ainuõigustest sisaldab, on ammendav, sest vastasel juhul kahjustataks autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste ühtlustamise tõhusust, mis on selle direktiiviga läbi viidud, ning õiguskindluse eesmärki ning samuti ühtsuse nõuet nende erandite ja piirangute rakendamisel (vt selle kohta 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Funke Medien NRW, C-469/17, EU:C:2019:623, punktid 56, 62 ja 63 ning seal viidatud kohtupraktika). Nimetatud artikkel 5 ei sisalda aga kehtiva liidu õiguse kohaselt piirangut, mis oleks analoogne Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 teises lauses ette nähtud materiaaloigusliku vastastikkuse tingimusega.
- 77 Direktiiv 2001/29 erineb seega selles osas teistest autoriõiguse ühtlustamise instrumentidest, mille liidu seadusandja on vastu võtnud kooskõlas selle konventsiooni sätetega.
- 78 Täpsemalt, kõnealune konventsioon näeb nimelt ette piiratud erandid, mis puudutavad tarbekunstiteoseid, kaitse kestust ja autoritasu, mille alusel on konventsiooniosalistel võimalik kohaldada materiaaloigusliku vastastikkuse tingimust ja seega ei pea nad rakendama võrdset kohtlemist selle konventsiooni artikli 5 lõike 1 kohaselt.
- 79 Kuigi liidu seadusandja on otsustanud kohaldada materiaaloigusliku vastastikkuse tingimust ühelt poolt kaitse tähtajale direktiivi 2006/116 artikli 7 lõikega 1 ja teiselt poolt edasimüügiõigusele direktiivi 2001/84 artikli 7 lõikega 1 vastavalt Berni konventsiooni artikli 7 lõikele 8 ja artikli 14ter lõikele 2, ei ole liidu seadusandja seevastu lisanud ei direktiivi 2001/29 ega ühtegi muusse liidu õigusnormi selle direktiivi artikli 2 punktiga a ja artikli 4 lõikega 1 autoritele antud ainuõiguse piirangut materiaaloigusliku vastastikkuse tingimuse kujul, nagu see on ette nähtud Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 teises lauses. Nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 72, on üksnes liidu seadusandja, mitte liikmesriikide seadusandjate ülesanne näha harta artikli 52 lõiget 1 arvestades liidu õigusnormidega ette, kas selle artikli 2 punktis a ja artikli 4 lõikes 1 ette nähtud õiguste andmist liidus tuleb piirata (vt selle kohta 8. septembri 2020. aasta kohtuotsus Recorded Artists Actors Performers, C-265/19, EU:C:2020:677, punktid 88 ja 91).
- 80 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele kuni neljandale küsimusele vastata, et direktiivi 2001/29 artikli 2 punkti a ja artikli 4 lõiget 1 tuleb harta artikli 17 lõiget 2 ja artikli 52 lõiget 1 arvestades tõlgendada nii, et kehtiva liidu õiguse kohaselt on nendega vastuolus see, kui liikmesriigid kohaldavad oma õiguses Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 teises lauses ette nähtud materiaaloigusliku vastastikkuse tingimust tarbekunstiteosele, mille päritoluriik on kolmas riik ja mille autor on kolmanda riigi kodanik. Vastavalt harta artikli 52 lõikele 1 on üksnes liidu seadusandja ülesanne näha liidu õigusnormidega ette, kas nimetatud artikli 2 punktis a ja artikli 4 lõikes 1 ette nähtud õiguste andmist liidus tuleb piirata.

Viies küsimus

- 81 Viienda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ELTL artikli 351 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et see lubab liikmesriigil erandina liidu õigusnormide sätetest kohaldada Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 teises lauses ette nähtud materiaalõigusliku vastastikkuse tingimust teose suhtes, mille päritoluriik on Ameerika Ühendriigid.
- 82 ELTL artikli 351 esimeses lõigus on sätestatud, et aluslepingute sätted ei mõjuta õigusi ja kohustusi, mis tulenevad enne 1. jaanuari 1958 või ühinevate riikide puhul enne nende ühinemiskuupäeva sõlmitud lepingutest ühe või mitme liikmesriigi ja ühe või mitme kolmanda riigi vahel.
- 83 Nagu Euroopa Kohus on juba otsustanud, on Berni konventsioonil rahvusvahelise konventsiooni tunnused ELTL artikli 351 tähenduses (9. veebruari 2012. aasta kohtuotsus Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, punkt 58).
- 84 ELTL artikli 351 esimese lõigu eesmärk on täpsustada vastavalt rahvusvahelise õiguse põhimõtetele, et aluslepingu kohaldamine ei mõjuta liikmesriigi kohustust arvestada kolmandate riikide õigustega, mis on ette nähtud tema ühinemisest varasemas konventsioonis, ning täita oma vastavaid kohustusi (9. veebruari 2012. aasta kohtuotsus Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, punkt 61).
- 85 Võttes arvesse teisele kuni neljandale küsimusele antud vastust, tuleb asuda seisukohale, et liikmesriigid ei saa enam tugineda Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 teises lauses ette nähtud materiaalõigusliku vastastikkuse tingimusele, olgugi et see konventsioon jõustus enne 1. jaanuari 1958.
- 86 Nimelt tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et kui rahvusvaheline leping, mille liikmesriik sõlmis enne liiduga ühinemist, võimaldab liikmesriigil – nagu käesoleval juhul – võtta meetme, mis näib olevat liidu õigusega vastuolus, ilma et see liikmesriik oleks selleks siiski kohustatud, peab liikmesriik hoiduma sellise meetme võtmisest (28. märtsi 1995. aasta kohtuotsus Evans Medical ja Macfarlan Smith, C-324/93, EU:C:1995:84, punkt 32, ja 9. veebruari 2012. aasta kohtuotsus Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, punkt 62).
- 87 Lisaks ei saa asjaomane liikmesriik juhul, kui liidu õiguse arengu tõttu näib, et seadusandlik meede, mille liikmesriik on võtnud vastavalt varem sõlmitud rahvusvahelises konventsioonis antud võimalusele, on liidu õigusega vastuolus, tugineda sellele konventsioonile, et vabastada end hiljem liidu õiguses kehtestatud kohustustest (9. veebruari 2012. aasta kohtuotsus Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, punkt 63).
- 88 Tuleb lisada, et käesoleval juhul annab Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 esimene lause selle konventsiooni osalistele kaalutlusruumi, nähes eelkõige ette, et selle konventsiooniga loodud liidu liikmesriikide õigusaktidega määratakse kindlaks tarbekunstiteoseid ja tööstusdisainilahendusi käsitlevate seaduste kohaldamisala ning tingimused, mille alusel neid teoseid, disainilahendusi ja disainilahendusi kaitstakse.
- 89 Ent nagu rõhutas kohtujurist oma ettepaneku punktides 59–62, ei nähtu esiteks selle sätte sõnastusest, et see keelaks Berni konventsiooni osalisriigil kaitsta autoriõigusega sellist tarbekunstiteost, mis on selle teose päritoluriigis kaitstud üksnes erikorra alusel kui disainilahendus. Teiseks oleks selline keeld vastuolus konventsiooni eesmärgiga, mis kajastub

konventsiooni materiaaõigusnormidest tulenevas „võrdse kohtlemise“ ja minimaalse kaitsetaseme põhimõttes, milleks on tagada autoritele kaitse väljaspool teose päritoluriiki. Kolmandaks nähtub konventsiooni artiklist 19 igal juhul sõnaselgelt, et konventsiooni sätteid ei välista võimalust nõuda mis tahes ulatuslikuma kaitse andmist, mis on kehtestatud konventsiooni osalisriigi õigusaktidega.

- 90 Neil asjaoludel ei saa liikmesriik direktiivist 2001/29 tulenevatest kohustustest vabanemiseks tugineda Berni konventsiooni artikli 2 lõikele 7.
- 91 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb viiendale küsimusele vastata, et ELTL artikli 351 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et see ei luba liikmesriigil erandina liidu õigusnormide sätetest kohaldada Berni konventsiooni artikli 2 lõike 7 teises lauses sisalduvat materiaaõigusliku vastastikkuse tingimust teose suhtes, mille päritoluriik on Ameerika Ühendriigid.

Kohtukulud

- 92 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

- 1. Olukord, kus äriühing taotleb liikmesriigis turustatavale tarbekunstiesemele autoriõiguse kaitset, kuna selle eseme saab kvalifitseerida teoseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas tähenduses, kuulub liidu õiguse esemelisse kohaldamisalasse.**
- 2. Direktiivi 2001/29 artikli 2 punkti a ja artikli 4 lõiget 1 tuleb Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 17 lõiget 2 ja artikli 52 lõiget 1 arvestades**

tõlgendada nii, et

kehtiva liidu õiguse kohaselt on nendega vastuolus see, kui liikmesriigid kohaldavad oma õiguses Bernis 9. septembril 1886 allkirjastatud kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsiooni (Pariisi 24. juuli 1971. aasta akt) (28. septembri 1979. aasta muudatusest tulenevas redaktsioonis) artikli 2 lõike 7 teises lauses ette nähtud materiaaõigusliku vastastikkuse tingimust tarbekunstiteosele, mille päritoluriik on kolmas riik ja mille autor on kolmanda riigi kodanik. Vastavalt põhiõiguste harta artikli 52 lõikele 1 on üksnes liidu seadusandja ülesanne näha liidu õigusnormidega ette, kas nimetatud artikli 2 punktis a ja artikli 4 lõikes 1 ette nähtud õiguste andmist liidus tuleb piirata.

- 3. ELTL artikli 351 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et see ei luba liikmesriigil erandina liidu õigusnormide sätetest kohaldada Bernis 9. septembril 1886 allkirjastatud kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsiooni (Pariisi 24. juuli 1971. aasta akt) (28. septembri 1979. aasta muudatusest tulenevas redaktsioonis) artikli 2 lõike 7 teises lauses ette nähtud materiaaõigusliku vastastikkuse tingimust teose suhtes, mille päritoluriik on Ameerika Ühendriigid.**

Allkirjad